

TÖRTÉNELMI Kávéház

Beszélgetések a Történeti Levéltárban

MEGHÍVÓ

Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára 2011 februárjában előadássorozatot indított, amelynek keretében szeretnénk az intézményben folyó tudományos kutatást és iratfeldolgozást bemutatni. Szívesen látjuk az érdeklődőket minden hónap második csütörtök délutánján előadásainkon és az azt követő beszélgetéseken.

A következő előadásra 2012. november 8-án 15 órakor az ÁBTL aulájában kerül sor (Budapest, VI. ker. Eötvös utca 7.)

Előadó: **Bikki István**

Az előadás címe: **A korai Kádár-korszak (belső) ellenségképe**

A Magyar Szocialista Munkáspárt Ideiglenes Központi Bizottsága 1956. decemberi ülésén, „a politikai helyzet és a párt feladatainak megvitatása” során négy fő okot határozott meg az 1956. októberi forradalom kitörése kiváltójaként. Ezen négy alapvető ok négy – hol konkrétan megnevezett, hol csak tágabban megfogalmazott – személyi kört írt le. Ez a dokumentum tekinthető a korszak első olyan meghatározásának, amely politikai megközelítésben alapozza meg ellenségképét, és ad „támaszt” a megtorló jellegű büntetőeljárásoknak, sokszor finom különbséget téve a számonkérhetőség módjai között. Amíg a „Rákosi–Gerő-klikk” névadói elkerülték a felelősségre vonást, addig Nagy Imre, Losonczy Géza és társaik életükkel fizettek cselekedeteikért. A harmadikként megjelölt ok szerint: „Az októberi események előkészítésében és kirobbantásában alapvető tényező volt a Horthy-fasiszta és a magyar kapitalista-földesúri ellenforradalom”. A magyarországi „eseményekben” persze – negyedik okként megjelölve – döntő szerepet játszott a „nemzetközi imperializmus” is.

A forradalmat követő tömeges megtorlások magukkal hozták a börtönökben fogva tartottak osztályhelyzet szerinti kategorizálását. A cél az volt, hogy az osztályidegenekkel, a hazaárulókkal vagy a főbenjáró politikai bűnt elkövetőkkel szemben érvényre juthasson a „Párt büntetőpolitikája”. Ezért az ezen kategóriákba tartozók számára szigorú és kemény börtönrezsímet kellett teremteni.

Biszkú Béla akkori belügyminiszter 1957 novemberében adta ki a Belügyminisztérium politikai nyomozó szervei operatív nyilvántartásáról szóló

parancsát. Ebben öt oldalon keresztül sorolta fel azon ellenséges kategóriába tartozókat, akiket nyilvántartásba kellett venni.

1959 novemberében a fent jelzett nyilvántartáson túl elkezdtek dolgozni „a veszélyes ellenséges elemek” külön nyilvántartásának felállításán. Az 1961. augusztusi berlini válságot követően pedig kidolgozták azokat az „előzetes rendszabályokat”, amelyek alapján a „Lord-akció”-nak elnevezett intézkedési csomag keretében, annak egyik változata szerint, 6250 fő politikai alapon nyilvántartottat vettek volna preventív őrizetbe válságos helyzetben.

Az ellenségesnek tartott „elemek” nyilvántartásának rendszerén az 1963. évi 4. törvényerejű rendelettel kihirdetett közkegyelem sem változtatott.

Előadásomban kísérletet teszek arra, hogy az 1956 és 1963 közötti időszakot, a korai Kádár-korszakot vizsgálva olyan megbízható következtetéseket vonjak le, amelyekből megállapítható, milyen állandó elemeket tartalmaz az időszak ellenségképe, illetve milyen új elemeket vitt ebbe a képbe a forradalom utáni megtorlás. Mennyiben fér bele ebbe az összefüggésbe az „Aki nincs ellenünk, az velünk van!” mondássá egyszerűsödött, eredetileg kicsit másképp hangzott kádári szlogen.

Bikfi István